

# Stabilita mierového procesu v hlboko rozdelených spoločnostiach a faktory, ktoré ju ovplyvňujú: prípad Libérie

MÁRIA KUČEROVÁ\*

## **Abstract: Stability of Peace Processes and Factors that Influence them: the Case of Liberia**

This article deals with the issue of the peace-building process in countries with long-standing civil wars and the factors that might influence such processes. Based on my analysis, I identify two types of factors that might influence the peace process: power-sharing arrangements as an institutional factor, and attitudes of internal actors of the peace process as an agency factor. In this article I analyze the peace-building process in the West African country of Liberia. The peace-building process is analyzed through the study of the two main peace treaties signed to end the Liberian civil war in the 1990s: the Treaties of Abuja and Accra. In the analysis, I focus mainly on the extent to which the peace treaties incorporate the elements of power-sharing as well as the motivations, decision-making, and behavior of internal actors involved in the peace building process during the implementation of the peace treaties. The goal of this analysis is to reveal which dominant factor influenced the stability of the peace-building process in Liberia.

*Keywords:* power-sharing, internal actors, peace treaties, peace process, Liberia, peace treaty of Abuja, peace treaty of Accra

DOI: 10.5817/PC2013-2-157

## 1. Úvod

Libéria, štát západnej Afriky, ktorý získal nezávislosť v roku 1847 (Gilleland et al. 2011: 9) trpel takmer okamžite od získania nezávislosti pomerne častými občianskymi konfliktami, ktoré výrazne bránili možnosti jeho spoločenského, ekonomického a politického rozvoja. V Libérii môžeme identifikovať dva dôležité mierové procesy, ktoré sa snažili o ukončenie občianskeho konfliktu. Prvý z nich, ktorý prebiehal po prijatí mierovej zmluvy z Abuji 19. augusta 1995 (Dupuy a Detzel 2007: 13), priniesol len krátkotrvajúce obdobie mieru. Druhý

---

\* Mgr. Mária Kučerová, študentka doktorandského štúdia, Katedra politológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Gondova 2, P.O.BOX 32, 814 99 Bratislava; e-mail: maria.kucerova283@gmail.com, „Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0413-11“.

mierový proces, zahájený prijatím mierovej zmluvy z Accry 18. augusta 2003 (Nilsson 2003: 22), bol výrazne úspešnejší a podarilo sa mu do Libérie vniesť stabilitu a mier.

Cieľom predkladaného textu je odhaliť možné príčiny rozdielneho výsledku prvého a druhého mierového procesu v Libérii. Prečo závery mierovej zmluvy z Abuji neboli rešpektované, ale závery mierovej zmluvy z Accry, ktorá bola prijatá len 8 rokov po prvej, akceptované a implementované boli? Ktorý faktor spomínanú odlišnosť spôsobil? Predpokladám, že pre nájdenie odpovede na predložené otázky je potrebné sa zamerať jednak na inštitucionálny rámec, ktorý jednotlivé mierové zmluvy navrhovali pre postkonfliktné obdobie, ale tiež na agenciálnu zložku mierového procesu, teda postoj interných aktérov voči záväzkom, ktoré pre nich z jednotlivých mierových zmlúv vyplývali. Predpokladám, že najdôležitejším faktorom, ktorý v prípade Libérie rozhodol o stabilite, resp. nestabilite mierového procesu bol postoj interných aktérov voči záväzkom, ktoré pre nich z danej mierovej zmluvy vyplývali. Predložený text je členený do štyroch častí. V prvej časti predstavím základný teoretický rámec, z ktorého pri analýze spomínaných mierových procesov vychádzam, v nasledujúcej časti sa zameriam na popis metód využitých pri analýze. V tretej časti predstavím uskutočnenú analýzu a v poslednej časti zhrniem závery z nej vyplývajúce.

## 2. Teoretický rámec analýzy stability mierového procesu

Ako som naznačila v úvode, pri analýze mierových zmlúv z Abuji a Accry sa venujem rovnako inštitucionálnemu rámcu, ktorý dané mierové zmluvy navrhujú pre postkonfliktné usporiadanie inštitúcií v Libérii a tiež postoju zainteresovaných interných aktérov k záväzkom, ktoré pre nich zo zmienovaných mierových zmlúv vyplývajú.

Každá z analyzovaných mierových zmlúv ako základný inštitucionálny rámec politického usporiadania po ukončení občianskeho konfliktu navrhuje zdieľanie moci medzi kľúčovými aktérmi zainteresovanými v konflikte.<sup>1</sup> Koncept zdieľania moci, ako vhodného usporiadania pre pluralitné, hlboko rozdelené spoločnosti, za ktorú Libériu možno považovať,<sup>2</sup> ako prvý podrobne rozpracoval Arend Lijphart. Arend Lijphart pri popísaní konsociačnej demokracie, ako špecifického politického systému, ktorého základom je zdieľanie moci medzi dôležitými politickými aktérmi, vychádza z kritiky typológie Gabriela A. Almonda (porovnaj Lustick 1997: 93).<sup>3</sup>

Hoci Lijphart za hlavnú charakteristiku konsociačnej demokracie nepovažuje nejaké špecifické inštitucionálne usporiadanie, ale zámerné kooperatívne správanie sa elit s cieľom zabezpečenia stability politického systému, určuje niekoľko základných inštitucionálnych prvkov, ktoré sú v politickom systéme konsociačnej demokracie prítomné. Prvým a najdôležitejším prvkom je veľká koalícia, v ktorej sa združujú zástupcovia všetkých signifikantných segmentov pluralitnej spoločnosti (Lijphart 1977: 31–33). Menšinové (vzájomné) veto, ako ďalší inštitucionálny prvok konsociačnej demokracie, predstavuje doplnok princípu veľkej koalície. Aj keď všetky dôležité segmenty spoločnosti participujú na vláde vo veľkej koalícii, záujmy segmentov týmto nie sú chránené dostatočne. Z tohto dôvodu Arend Lijphart uvádza ako súčasť konsociačnej demokracie menšinové veto, „ktoré dáva každému segmentu kompletnú garanciu politickej ochrany“ (Halpern in Říchová 1995: 75). Proporcionalita predstavuje ďalší z prvkov konsociačnej demokracie a zároveň ďalší doplnok veľkej koalície,

ktorý plní dve významné funkcie (Lijphart 1977: 36–37). Proporcionalita predstavuje metódu alokácie zdrojov a funkcií medzi rôzne segmenty spoločnosti na základe ich veľkosti a teda tvorí protiváhu proti „systému zisku“, ktorý je charakteristický pre väčšinový princíp. Ešte dôležitejšiu úlohu zohráva proporcionalita vo vzťahu k rozhodovaciemu procesu, v ktorom by mala byť miera vplyvu danej skupiny odvodená taktiež od jej veľkosti. Ako zdôrazňuje Lijphart, „proporcionalita dodáva koncepcii veľkej koalície rys kultivovanosti: nielenže by všetky segmenty mali byť zastúpené vo všetkých rozhodovacích orgánoch, ale mali by byť zastúpené proporčne“ (Halpern in Říchová 1995: 79). Posledným charakteristickým rysom konsociačnej demokracie je segmentálna autonómia, ktorá ešte výraznejšie rozširuje pôsobenie jednotlivých segmentov spoločnosti. Umožňuje segmentom riadiť záležitosti, ktoré sa týkajú výlučne len daného segmentu. Možno zdôrazniť, že „vo všetkých záležitostiach spoločného záujmu by mali byť rozhodnutia realizované všetkými segmentmi spolu s približne rovnakou úrovňou vplyvu. Vo všetkých ostatných záležitostiach by mali byť rozhodnutia a ich výkon ponechaný na jednotlivé segmenty“ (Lijphart 1977: 39).

Analýze inštitucionálnych podmienok dlhotrvajúceho mieru sa vo svojich početných prácach venujú aj Caroline Hartzell a Matthew Hoddie. Hartzell a Hoddie zdôrazňujú, že „ukončenie občianskych vojen vyžaduje nielen zastavenie bojov, ale tiež rekonštruovanie domáceho (politického) poriadku. Ak nemá dôjsť k obnove občianskeho konfliktu, musia byť vytvorené nové inštitucionálne pravidlá, ktoré popisujú ako bude v povojnovom období riadený sociálny konflikt“ (Hartzell a Hoddie 2003: 320). Práve zdieľanie moci predstavuje častý spôsob inštitucionálneho usporiadania, ktoré je navrhnuté v mierových zmluvách v krajinách s dlhotrvajúcim občianskym konfliktom. Základný problém, ktorý sa spája so zdieľaním moci v týchto štátoch, je často chýbajúca dôvera medzi jednotlivými aktérmi, od ktorých sa očakáva spolupráca a konsenzuálny typ rozhodovania (Hartzell a Hoddie 2005: 26). Napriek ťažkostiam, ktoré zdieľanie moci spôsobuje v prostredí vzájomnej nedôvery, predstavuje v mnohých prípadoch jedinú alternatívu pre krajiny s hlboko rozdelenou spoločnosťou, ktoré čelili občianskemu konfliktu, keďže jednotlivé bojujúce skupiny ako podmienku mieru vyžadujú, aby ani jedna skupina nedisponovala väčšinovým podielom politickej moci. Teda „zdieľanie moci slúži ako mechanizmus, ktorý poskytuje túto ochranu (pred väčšinovou koncentráciou moci v rukách jednej skupiny aktérov) garantovaním všetkým skupinám podiel na štátnej moci. Rozdeľovaním a vyvažovaním moci medzi súperiacimi skupinami minimalizujú inštitúcie zdieľania moci nebezpečenstvo, že sa jedna zo strán stane dominantnou a ohrozí bezpečnosť ostatných“ (porovnaj Hartzell a Hoddie 2003: 319). Pri definovaní zdieľania moci vychádza Hartzell a Hoddie z východísk Lijpharta. Zdieľanie moci definujú nasledovne: „My definujeme inštitúcie a pravidlá zdieľania moci ako tie, ktoré okrem toho, že definujú, akým spôsobom budú prijímané rozhodnutia medzi skupinami v rámci danej politickej obce, zároveň zabezpečujú alokáciu rozhodovacích právomocí zahŕňajúc prístup k štátnym zdrojom, medzi skupinami zápasiacimi o moc“ (Hartzell a Hoddie 2003: 319).

Politické zdieľanie moci, ktorému Lijphart venuje najväčšiu pozornosť, nie je pre zabezpečenie mieru dostatočné. Pre zabezpečenie mierového spolužitia jednotlivých segmentov rozdelenej spoločnosti je potrebné, aby bolo zdieľanie moci rozšírené aj na ďalšie podstatné oblasti života spoločnosti. Z tohto dôvodu sa dôležitým a podstatným stáva aj uskutočnenie ekonomického, vojenského a teritoriálneho zdieľania moci (Hartzell a Hoddie 2003: 320). Pod politické zdieľanie moci možno zaradiť rozhodnutia o elektorálnom proporčnom zastúpení,

administratívnom proporčnom zastúpení a proporčnom zastúpení vo vláde. Teritoriálna dimenzia zdieľania moci v sebe zahŕňa rozdelenie autonómie medzi rôzne úrovne vlády, na základe princípu federalizmu alebo nejakej formy regionálnej autonómie. Do kategórie vojenského zdieľania moci autori zaraďujú akúkoľvek formu rozdelenia nátlakovej moci štátu medzi všetky zúčastnené strany, dôležité je samozrejme hlavne rozdelenie postov v armáde, ale aj polícii či iných silových zložkách štátu. Posledným typom zdieľania moci je ekonomické zdieľanie moci. Ekonomické zdieľanie moci zabezpečuje rovnomerné rozdelenie ekonomických zdrojov štátu medzi všetky zúčastnené strany.

Analýzu správania sa interných aktérov uskutočniam prostredníctvom analýzy udalostí, ku ktorým došlo v priebehu jednaní o podobe daných mierových zmlúv a tiež ktoré nasledovali po ich prijatí. Samozrejme, v priebehu konfliktu a tiež v postkonfliktnom období je možné identifikovať veľké množstvo zainteresovaných, dotknutých aktérov. Z tohto dôvodu je potrebné pred samotnou analýzou identifikovať dôležitých, vplyvných aktérov a následne sa zamerať na ich konanie, pôsobenie v danom mierovom procese. Pri identifikovaní dôležitých aktérov zainteresovaných v občianskom konflikte vychádzam v predloženej texte z prístupu Johna Paula Lederacha. Lederachov teoretický rámec umožňuje odhaliť dôležitých aktérov zainteresovaných v konflikte a na základe ich identifikovania následne vytvoríť možné prístupy k riešeniu vzniknutého konfliktu. Lederacha môžeme zaradiť do jedného z mnohých existujúcich teoretických prístupov k tvorbe mieru (peacebuildingu), konkrétne k teoretickému prístupu transformácie konfliktov.<sup>4</sup> Na základe jeho východísk možno definovať tri rozdielne úrovne, na ktorých interní aktéri pôsobia, pričom aktéri každej z úrovní majú v danom mierovom procese rozdielny vplyv.

Prvú úroveň tvoria politickí a vojenský lídri zainteresovaní v konflikte. Ako zdôrazňuje Lederach, „títo aktéri sú najvyššími predstaviteľmi vlády a opozičných hnutí, alebo sa tak prezentujú“ (Lederach 1997: 38). Tento typ aktérov sa vyznačuje niekoľkými spoločnými charakteristikami. Jedná sa o aktérov, ktorí sú viditeľní, výrazní, ich konaniu, rozhodovaniu a výrokom sa venuje značná aj mediálna pozornosť. Je na nich vyvíjaný nátlak, aby zaujali jasnú pozíciu vo vzťahu k dôležitým otázkam konfliktu, voči oponentom aj voči samotnému mierovému procesu. Avšak napriek tomu, že títo lídri disponujú najvýraznejším politickým vplyvom či značnou publicitou, sú v mierovom procese limitovaní potrebou prispôsobovania svojich postojov očakávaniam ich podporovateľov a členov skupín, na čele ktorých stoja (Lederach 1997: 38–39).

Do druhej úrovne aktérov možno zaradiť tzv. strednourovňových aktérov. Tento typ aktérov môže byť vymedzený pozdĺž rôznych línií. Jednak do tejto kategórie môžeme zaraďovať aktérov, ktorí sú vysoko spoločensky rešpektovaní a uznávaní, teda významné osobnosti z oblasti obchodu, vzdelávania, poľnohospodárstva a pod. Zaradiť do tejto kategórie môžeme taktiež významné osobnosti reprezentujúce jednotlivé inštitúcie pôsobiace v spoločnosti, či už náboženské, akademické, ale aj rôzne humanitárne organizácie. Aktéri patriaci do strednej úrovne sú pomerne známymi osobnosťami v danom štáte a je možné predpokladať, že budú najvyššie pôsobiacim aktérom známi, resp. budú mať s nimi osobné kontakty. Ich postavenie im umožňuje väčšiu voľnosť v zaujatí stanovísk v danom mierovom procese, než majú aktéri pôsobiaci na najvyššej úrovni (Lederach 1997: 40–42).

Tretiu skupinu aktérov tvoria aktéri na najnižšej úrovni, teda spoločnosť daného štátu. Mentalita tejto úrovne aktérov je zameraná hlavne na prežitie v existujúcom občianskom kon-

flikte. Súčasťou tejto úrovne aktérov sú aj aktéri pôsobiaci v mimovládnych organizáciách, občianskych združeniach, ktorí sa snažia poskytovať zdravotnú starostlivosť, pomoc v utečeneckých táboroch a pod. (Lederach 1997: 44).

Na základe vyššie spomenutého členenia interných aktérov možno následne odvodiť tri rôzne prístupy k tvorbe mieru práve od orientovania sa na jeden špecifický typ, skupinu aktérov či už v samotnej fáze prijímania mierovej zmluvy, alebo aj v mierovom procese, ktorý po jej prijatí nasleduje. Týmito prístupmi sú: prístup najvyššej úrovne, strednourovňový prístup a prístup najnižšej úrovne.<sup>5</sup> Vzhľadom na to, že pri tvorbe mieru bol v prípade oboch mierových procesov prebiehajúcich v Libérii uskutočnený prístup najvyššej úrovne, pri analýze sa budem prednostne zaoberať internými aktérmi pôsobiacimi na najvyššej úrovni.

### 3. Metodologické východiská

Predmetom predloženého textu je analýza dvoch mierových procesov, ktoré prebiehali v štáte Libéria, a to mierového procesu prebiehajúcim po prijatí mierovej zmluvy z Abuji a tiež mierového procesu prebiehajúcim po prijatí mierovej zmluvy z Accry. Výskumná otázka predloženého textu znie: Ktorý zo skúmaných faktorov je pre implementáciu mierovej zmluvy a stabilitu post-konfliktného obdobia najdôležitejší? (t.j. ktorý zo skúmaných faktorov výrazne ovplyvnil úspech, resp. neúspech analyzovaných mierových procesov).

Pri zodpovedaní na vytýčenú otázku sa v predložennom texte zameriam jednak na vplyv inštitúcií a tiež na vplyv interných aktérov na stabilitu mierového procesu. Inštitucionálny dizajn navrhnutý pre postkonfliktné obdobie v prípade oboch mierových zmlúv porovnam, rovnako aj postoj aktérov voči záväzkom, ktoré pre nich zo znenia mierových zmlúv vyplývali. Takéto porovnanie pomôže určiť faktor, ktorý mohol spôsobiť rozdielne výsledky skúmaných mierových procesov.

Libériu, ako vhodný štát pre analýzu, som si zvolila z viacerých dôvodov. Jedná sa o štát, ktorého spoločnosť možno považovať za hlboko rozdelenú<sup>6</sup> a v ktorom dlhodobo prebiehal občiansky konflikt. Napriek mnohým pokusom o mier až mierový proces, ktorý nasledoval po prijatí mierovej zmluvy z Accry, priniesol Libérii pomerne dlhé obdobie mieru a stability. Je preto zaujímavé sledovať rozdiely medzi predchádzajúcimi mierovými procesmi a mierovým procesom z Accry, keďže práve rozdielnosť medzi oboma procesmi môže odhaliť faktor, ktorý je pre stabilitu mierového procesu rozhodujúci. Počas analýzy sa zameriam na analýzu dvoch mierových zmlúv – mierovej zmluvy z Abuji a mierovej zmluvy z Accry. Napriek tomu, že v Libérii môžeme pozorovať viacero pokusov o ukončenie občianskeho konfliktu a nastolenie mieru,<sup>7</sup> jedine v prípade mierovej zmluvy z Abuji a mierovej zmluvy z Accry sa podarilo, aspoň na krátke obdobie, zastaviť boje, a teda vytvoriť potenciál pre uskutočnenie cieľov v nich obsiahnutých.

Obsah mierových zmlúv budem skúmať na základe dvoch teoretických východísk. Pri analýze inštitucionálnej zložky mierového procesu sa najskôr zameriam na mieru uskutočnenia štyroch základných prvkov zdieľania moci, ktoré definuje Lijphart: veľká koalícia, proporcionalita, menšinové veto, segmentálna autonómia. Prítomnosť zmienovaných štyroch prvkov v textoch zvolených mierových zmlúv budem analyzovať z toho dôvodu, že ich samotný Lijphart považoval za najdôležitejšie inštitucionálne prvky zdieľania moci, ktorých realizácia je

pre uskutočnenie zdieľania moci nevyhnutná. Následne sa pri analýze zameriam na teoretické východiská Hartzell a Hoddie a pokúsím sa odhaliť prvky politického, vojenského, teritoriálneho a ekonomického zdieľania moci obsiahnuté v záveroch daných mierových zmlúv. Keďže na stabilitu mierového procesu môžu výrazne vplývať aj interní aktéri zaangażovaní v občianskom konflikte, v predloženej práci sa venujem aj analýze konania a správania sa interných aktérov počas mierového procesu. Na identifikovanie aktérov, ktorí majú najvýraznejší vplyv, a teda majú možnosť ovplyvniť výsledky daného mierového procesu, využívam východiská J. P. Lederacha. Aktéri zúčastnení rokovaní o podobe mierových zmlúv v prípade zvolených mierových zmlúv presadili Lederachom definovaný „zhora dole“ prístup k tvorbe mieru. Z tohto dôvodu sa pri analýze zameriam primárne na pôsobenie aktérov pôsobiacich na najvyššej úrovni (t.j. politických a vojenských lídrov), ktorí v tomto prístupe zohrávajú najdôležitejšiu úlohu. Pokúsím sa poukázať na motiváciu vytýčených interných aktérov k účasti na mierových rokovaní, prístup k plneniu záväzkov mierových zmlúv a ich konanie a rozhodovanie v implementačnom období. Takto vykonaná analýza mierových zmlúv a ich následná komparácia umožní odhaliť rozdiely medzi jednotlivými zmluvami, ktoré viedli k ich rozdielnemu úspechu pri zabezpečovaní mieru v danej krajine.

Keďže predložená analýza sa svojim výskumným rámcom vzťahuje len na jeden špecifický štát so špecifickým historickým, spoločenským a politickým kontextom a využíva len obmedzený teoretický rámec, závery práce sú platné len pre podmienky panujúce v danom štáte vzhľadom na analyzované faktory. Práca však napriek tomu môže ponúknuť zaujímavé zistenia, ktorých overenie v širšom kontexte môže zmeniť pohľad na možnosti tvorby mieru v rozdelených spoločnostiach.

#### **4. Analýza mierových zmlúv z Abuji a Accry**

V tejto časti predkladanej práce sa budem venovať samotnej analýze zvolených mierových procesov prebiehajúcich v Libérii z inštitucionálnej aj agenciálnej perspektívy. Predstavím pomerne podrobnú analýzu obsahu mieru mierových zmlúv z Abuji a Accry so zameraním na sledovanie inštitúcií, ktoré zakladajú, vzhľadom na zvolené teoretické východiská práce. Vybrané mierové zmluvy budem analyzovať z hľadiska teoretických východísk A. Lijpharta a C. Hartzell a M. Hoddie, teda sa zameriam na prvky a oblasti zdieľania moci, ktoré závery vybraných mierových zmlúv obsahujú. Taktiež sa pokúsím analyzovať motiváciu interných aktérov občianskych konfliktov vedúcu k ich účasti na mierových rokovaní a ich konanie a rozhodovanie v mierovom procese.

##### **4.1 Mierová zmluva z Abuji**

Mierová zmluva z Abuji bola prijatá 19. augusta 1995 a svojim obsahom nadväzovala na predošlé dve mierové zmluvy, teda na mierovú zmluvu z Cotonou a mierovú zmluvu z Akosombo (Detzell a Dupuy 2007: 13). Mierová zmluva z Abuji bola rozdelená na dve hlavné časti. V prvej časti sa venovala vojenským otázkam, v druhej časti sa venovala politickým otázkam. V dodatku k mierovej zmluve bolo obsiahnuté spresnenie samotného obsahu zmluvy a tiež jasne stanové termíny implementácie jej záverov (Armon a Carl 1996: 65–69).

Hneď v prvom bode prvej časti týkajúcej sa vojenských záležitostí stanovuje mierová zmluva z Abuji presný čas a dátum zastavenia bojov medzi bojujúcimi frakciami (polnoc 26. augusta 1995). Plánu všeobecného odzbrojenia sa podrobnejšie nevenuje, zdôrazňuje, že tento plán a záväzok je už obsiahnutý v mierovej zmluve z Akosombo a mierová zmluva z Abuji tento plán v plnosti preberá.

Druhá časť mierovej zmluvy, týkajúca sa politických záležitostí, je obsažnejšia. V tejto časti zmluva stanovuje, že exekutívnym orgánom, teda dočasnou vládou Libérie, bude šesťčlenná Rada štátu, v ktorej budú mať svojho reprezentanta všetky dôležité segmenty spoločnosti – bojujúce frakcie aj združenia občianskej spoločnosti. Zmluva stanovila, že dočasná vláda má byť vytvorená najneskôr do 14 dní po podpísaní mierovej zmluvy a jej mandát skončí 3 mesiace pred dátumom konania demokratických volieb.

Pri zameraní sa na analýzu inštitúcií zdieľania moci na základe východísk A. Lijpharta je zrejmé, že mierová zmluva z Abuji vytvára vládu s charakterom veľkej koalície. V prechodnej vláde sa totiž nachádzali reprezentanti dôležitých strán konfliktu, rovnako ako aj reprezentanti občianskej spoločnosti a nezávislá osobnosť reprezentujúca volebné kolégium. Zloženie vlády bolo nasledovné: jeden post získal NPFL (Národný vlastenecký front – National Patriotic Front) s reprezentantom Charlesom Taylorom, ďalší post získal ULIMO-K (odštiepená skupina od skupiny Spojené oslobodzujúce hnutie pre demokraciu – United Liberation Movement for Democracy) s reprezentantom Alhaji Kromahom, koalícia voči NPFL získala post s reprezentantom LPC (Libérijská mierová rada – Liberian Peace Council) Georgeom Boleyom, občianska spoločnosť bola reprezentovaná jedným z tradičných kmeňových náčelníkov Tamba Taiorom, LNC získala ďalší post reprezentovaný Oscarom Quiahom. Posledný šiesty post získal akademik Wilton Sankawulo, ktorý zastával pozíciu predsedu Rady štátu. Na rozhodnutie Rady bolo potrebné dosiahnutie konsenzu (Armon a Carl 1996: 65). Ostatní členovia plnili funkciu vicepredsedov s rovnakými právomocami a rovnako silnou pozíciou. Frakcie, ktoré nezískali nijaký post v Rade štátu, ale boli súčasťou jednaní o znení mierovej zmluvy a predstavovali významných aktérov, dostali jednotlivé ministerské pozície.<sup>8</sup> Uplatnenie princípu proporcionality je zrejme pri vytváraní dočasného parlamentu ešte na základe záverov a cieľov mierovej zmluvy z Cotonou a Akosombo. Prechodné zákonodarné zhromaždenie malo pozostávať zo 48 členov, 13 členov malo nominovať NPFL, 13 členov koalícia proti NPFL, 9 členov malo nominovať ULIMO (Spojené oslobodzujúce hnutie pre demokraciu – United Liberation Movement for Democracy). Ďalších 13 postov obsadili zástupcovia 13 regiónov Libérie<sup>9</sup>, ktorých nominovalo Ministerstvo vnútra a podliehali schváleniu Radou štátu (Armon a Carl 1996: 48–49, 59–60). Princíp menšinového veta nebol uplatnený v žiadnej oblasti politického, ekonomického či spoločenského života. Mierová zmluva z Abuji sa taktiež nedotýkala ani otázok segmentálnej autonómie či federalizmu. Mierová zmluva neupravovala ani charakter a spôsob obsadenia miestnych zastupiteľských orgánov, rovnako ako ani neurčila dátum či vôbec potrebu konania volieb na ich obsadenie. Zabezpečila však reprezentáciu jednotlivých regiónov v prechodnom zákonodarnom zhromaždení.

Na základe analýzy inštitucionálneho rámca obsiahnutého v mierovej zmluve z Abuji na základe teoretických východísk Hoddie a Hartzell je zrejmé, že daná mierová zmluva uskutočňovala prvky zdieľania moci vo všetkých nimi vytýčených oblastiach. Zdieľanie moci v politickej oblasti navrhnuté v mierovej zmluve z Abuji som podrobne popísala v predchádzajúcej časti predloženého textu. Môžem zhrnúť a zdôrazniť, že mierová zmluva z Abuji navrhla

politické zdieľanie moci, ktoré malo byť uskutočnené nielen pri vytváraní dočasnej vlády Libérie – Rady štátu, ale aj pri vytváraní dočasného zákonodarného zboru. Mierová zmluva z Abuji taktiež vo svojich záveroch navrhla istú formu vojenského zdieľania moci. Hoci presne nešpecifikovala charakter zloženia zreorganizovaného armádneho zboru, stanovovala, že reorganizácia má prebehnúť tak, aby v nových armádnych zboroch nedominovali príslušníci ani jednej zo skupín rebelov a ani jedno z etník Libérie (Nilsson 2009: 19). Ekonomickému zdieľaniu moci sa mierová zmluva z Abuji taktiež podrobne nevenovala. Zdôrazňovala len oddelenie jednotlivých skupín rebelov od kontroly prírodných zdrojov krajiny. Finančné výnosy z ťažby a predaja nerastných surovín mali byť využívané na rekonštrukciu vojnou zničeného štátu a pre úžitok všetkých jeho obyvateľov, avšak mierová zmluva nevytvorila nijaký orgán, ktorý by túto úlohu zabezpečoval (Armon a Carl 1996: 44). Plán teritoriálneho zdieľania moci mala mierová zmluva z Abuji vo svojich záveroch sčasti obsiahnuť. Zabezpečovala totiž možnosť reprezentácie jednotlivých regiónov Libérie v dočasnom parlamentnom zhromaždení, kde každý z regiónov získal jeden post (Armon a Carl 1996: 59–60).

Pri pohľade na postoj aktérov voči prijatej mierovej zmluve je potrebné hneď na začiatku povedať, že napriek formálnemu zdieľaniu moci a deklarovanej ochote k spolupráci jednotliví členovia svoje posty v dočasnej vláde nevyužívali primárne na výkon mandátu, ktorý im bol zverený. Mandát vo vláde sa stal efektívnym nástrojom realizácie svojich záujmov – hlavne udržania kontroly nad obsadeným územím, ktoré získali v priebehu občianskej vojny, eliminovania vplyvu iných frakcií na tomto území, udržania si kontroly nad ťažbou prírodných zdrojov a pod. (Dupuy a Detzel 2007: 14). Takýto postup samozrejme vyvolával nové zdroje nepriateľstva a nedôvery medzi členmi novovytvorenej vlády. Už v decembri 1995 sa objavila vážna kríza ohrozujúca mier v Libérii. V decembri totiž došlo k otvorenému konfliktu medzi ULIMO-J (odštiepená skupina od skupiny Spojené oslobodzujúce hnutie pre demokraciu – United Liberation Movement for Democracy), na čele s Roosveltom Johnsonom, a ECOMOGom (Vojenská pozorovateľská misia ekonomického spoločenstva štátov západnej Afriky – Military Observation Group of the Economic Community of West African States), ktorý sa týkal kontroly nad prírodnými zdrojmi Libérie. Roosvelt Johnson, ako dôsledok vyvolania krízy, stratil post ministra vidieckeho rozvoja a Taylor<sup>10</sup> sa dokonca pokúsil Johnsona zatknúť nasadením svojich vlastných jednotiek. Tento akt bol však vnímaný ako pokus Taylora vysporiadať sa so svojimi politickými oponentmi, zvýšiť svoj vplyv v Rade štátu a obráť ULIMO-J o jeho podiel na moci vyplývajúci z mierovej zmluvy z Abuji (Dupuy a Detzel 2007: 14). Útok Taylora voči ULIMO-J vyvolal reťazovú reakciu a v priebehu roku 1996 došlo k postupnému obnoveniu bojov v jednotlivých regiónoch Libérie. ULIMO-K začalo bojovať proti NPFL, ULIMO-J proti LPC a AFL, ktoré v tomto období ešte neboli zreorganizované a podporovali NPFL.<sup>11</sup>

Napriek nepokojom sa v máji 1997 na základe záverov mierovej zmluvy Abuja II.<sup>12</sup> konali prezidentské voľby, ktoré vyhral Charles Taylor s pomerne výrazným náskokom voči svojim oponentom (Dupuy a Detzel 2007: 14). Je však potrebné poukázať na pozadie Taylorovho víťazstva. Voľby totiž, napriek snahám, neboli plne slobodné a v ich priebehu dochádzalo k potláčaniu prejavov opozície voči Taylorovi. Ďalším z dôvodov Taylorovho víťazstva bol aj strach obyvateľstva z opätovného vzniku občianskej vojny: „...ľudia boli plní strachu, že Taylor by sa vrátil k vojne, ak by prehral voľby...“ (Nilsson 2009: 18). Konanie volieb neprineslo do Libérie želanú a očakávanú stabilitu. Po voľbách bol totiž proces odzbrojovania



a reorganizácie armády, pôvodne zverený ECOMOGu (a neprebíhal podľa implementačného plánu zmluvy), presunutý pod priamu správu prezidenta Taylora, čo Taylor takmer okamžite zneužil na zvýšenie vplyvu a moci NPFL: „(Taylor) túto záležitosť odsunul na vedľajšiu koľaj a tvrdil, že je jeho ústavným právom rozhodovať o budúcnosti armády. Väčšinu AFL tvorili Krahnovia a Taylor sťahoval do dôchodku veľa vojakov a namiesto toho vytvoril bezpečnostné sily, ktoré boli lojálne len jemu.“ (Nilsson 2009: 18–19). Taylor svojim konaním cielene porušoval záväzky vyplývajúce z mierovej zmluvy a vylučujúc ostatných aktérov z politického procesu vytváral ďalšie napätie v spoločnosti.

Ako je z analýzy obsahu mierovej zmluvy z Abuji zrejmé, mierová zmluva zakladala takmer všetky podstatné inštitúcie považované za potrebné pre stabilitu postkonfliktného obdobia v hlboko rozdelených spoločnostiach. Z hľadiska východísk A. Lijpharta mierová zmluva neobsahovala len uplatnenie menšinového veta a segmentálnej autonómie. Keďže mierová zmluva obsahovala uskutočnenie všetkých štyroch typov zdieľania moci, ktoré zdôrazňujú Hoddie a Hartzell, z inštitucionálneho hľadiska boli uskutočnené takmer všetky požiadavky postkonfliktej rekonštrukcie štátu.

V prípade faktoru pôsobenia aktérov v procese implementácie mierovej zmluvy je situácia odlišná. Taylor sa rokovaní o podobe mierovej zmluvy a prechodnej vlády zúčastnil až po tom, ako si bol vedomý, že sa mu nepodarí získať moc vojenskými prostriedkami (porovnaj Dupuy a Detzel 2007: 13). Jeho primárnym záujmom teda nebolo ukončenie bojov, ale získanie čo najväčšieho podielu na moci. Z tohto dôvodu Taylor napadol mandát ECOMOGu v oblasti reformy armády a nakoniec sa mu podarilo túto oblasť presunúť pod svoju správu a z armády vytvoriť svoje vlastné bezpečnostné zložky (Nilsson 2009: 18). Takýmto konaním úmyselne nedodržiaval základné záväzky stanovené v mierovej zmluve z Abuji, týkajúce sa či už odzbrojenia a pokojného riešenia sporov, alebo systému zdieľania moci a konsenzuálneho rozhodovania. Samozrejme, aj ostatné skupiny, počnúc ULIMO-J a ULIMO-K až po LPC a AFL (Armádne sily Libérie – Army Forces of Liberia), po podpísaní mierovej zmluvy nerešpektovali jej závery a pokračovali v zápase o obsadené územie, alebo prírodné zdroje. Nerešpektovanie záverov mierovej zmluvy a charakteru inštitúcií, ktoré uskutočňuje, nie je zlučiteľné s možnosťou implementácie jej záverov a dlhodobého mieru.

#### 4.2 Analýza mierovej zmluvy z Accry

Mierová zmluva z Accry, ktorou končí druhá občianska vojna v Libérii, bola podpísaná 18. augusta 2003 až po tom, ako Taylor prijal ponuku Nigérie o poskytnutí politického azylu. Mierovú zmluvu prijali predstavitelia skupín MODEL (Hnutie za demokraciu v Libérii – Movement for Democracy in Liberia), LURD (Libérijčania spojení za zmierenie a demokraciu – Liberians United for Reconciliation and Democracy) a predstavitelia libérijskej vlády (Nilsson 2009: 22). Dosiahnutie prímeria a podpísanie mierovej zmluvy nebolo jednoduché, rokovania trvali niekoľko mesiacov a začali sa ešte pred oficiálnym ukončením bojov a odstúpením Taylora z postu prezidenta. Na rokovaníach o znení a podmienkach mierovej zmluvy boli pozvaní, okrem zástupcov bojujúcich skupín (MODEL, LURD) aj zástupcovia bývalej vlády Libérie, zástupcovia jednotlivých politických strán a tiež zástupcovia záujmových skupín a združení občianskej spoločnosti ako napr. Mano Riverská ženská mierová sieť (Mano River Women peace Network – MARWOPNET), Libérijská blokovacia asociácia (Liberian Bar

Association), Medzináboženská rada pre Libériu (Inter-Religious Council for Liberia – IRLC) a pod. (Nilsson 2009: 22).

Mierová zmluva z Accry pozostávala z desiatich základných častí.<sup>13</sup> Súčasťou mierovej zmluvy je aj tzv. CDDRR proces – jedná sa o procesy súvisiace s výcvikovými tábormi, odzbrojením, demobilizáciou, rehabilitáciou a reintegráciou (cantonment, disarmament, demobilization, rehabilitation, reintegration).<sup>14</sup> Mierová zmluva z Accry sa dotýkala aj problematiky reformovania bezpečnostného sektoru Libérie – nielen armády, ale aj policajného zboru. Nariadila zastavenie činnosti všetkých ilegálnych ozbrojených síl a ich okamžité rozpustenie. Na vyriešenie politických otázok Libérie vytvorila mierová zmluva z Accry Vládnu reformnú komisiu (Governance Reform Commission), ktorej úlohou bola primárne podpora reformného procesu v Libérii, kontrola zodpovednosti a participácie všetkých členov vlády, kontrola zabezpečenia rovnakého podielu vo vláde pre jednotlivé etniká aj regióny a pod. Na základe mierovej zmluvy sa vytvorila taktiež Zmluvná a monopolná komisia (Contract and Monopolies Commission), ktorá mala vykonávať kontrolu nad rozpočtom prechodnej vlády, zmluvami, ktoré uzavrie, verejným obstarávaním a podmienkami súťaže. Mierová zmluva z Accry tiež riešila problematiku postkonfliktnej rehabilitácie a rekonštrukcie. Dozor nad touto otázkou bol zverený zahraničným aktérom podieľajúcim sa na znovuoobnovení mieru v Libérii – predovšetkým Európskej únii a Organizácii spojených národov.

Z inštitucionálneho hľadiska výrazne pripomínala mierová zmluva z Accry mierovú zmluvu z Abuji. Podobne ako mierová zmluva z Abuji realizuje aj mierová zmluva z Accry princíp veľkej koalície. Vo svojom texte ustanovuje Národnú prechodnú vládu Libérie (National Transitional Government of Liberia – NTGL). Na čele prechodnej vlády bol predseda a podpredseda NTGL, pričom ani jednu z pozícií nezískali bojujúce skupiny. Obe vedúce osobnosti pochádzali z politických strán a občianskej spoločnosti. 21 ministerstiev bolo rovnomerne rozdelených medzi všetkých aktérov zainteresovaných v konflikte – každá z troch bojujúcich skupín (LURD, MODEL, GoL) získala posty piatich ministerstiev, zvyšných 6 postov si rovnomerne rozdelili predstavitelia občianskej spoločnosti.<sup>15</sup> Uskutočnenie princípu proporcionality je v prípade mierovej zmluvy z Accry ešte rozsiahlejšie než v prípade mierovej zmluvy z Abuji. Mierová zmluva z Accry stanovuje proporcionálne rozdelenie Národného prechodného parlamentného zboru (National Transitional Legislative Assembly – NTLA). NTLA pozostával zo 76 členov, pričom 12 postov bolo pridelených jednotlivým bojujúcim frakciám a 18 postov si medzi sebou rozdelili politické strany a predstavitelia občianskej spoločnosti (Fayami 2004: 74). Zaujímavé je, že táto mierová zmluva zdôrazňovala potrebu nielen regionálnej, ale aj rodovej vyváženosti pri podávaní návrhov na obsadenie jednotlivých postov.<sup>16</sup> Snaha o uskutočnenie proporcionality je viditeľná aj pri určovaní členstva jednotlivých komisií vytvorených mierovou zmluvou z Accry. Napr. Zmluvnú a monopolnú komisiu malo tvoriť 5 stálych členov, ktorí nemuseli byť nevyhnutne technokrati. Každý z nich musel pochádzať z inej skupiny zainteresovanej v konflikte, prípadne spomedzi členov občianskej spoločnosti.<sup>17</sup> Menšinové veto, ako ďalší z prvkov zdieľania moci, nebolo aplikované ani v prípade mierovej zmluvy z Accry. Mierová zmluva z Accry sa taktiež nedotýkala ani problematiky segmentálnej autonómie či federalizmu. Nesnažila sa zabezpečiť, aby si každý segment spravoval svoje územie a záležitosti samostatne a nedohliadala na charakter regionálnej správy.<sup>18</sup>

Mierová zmluva z Accry taktiež obsahovala prvky všetkých 4 typov zdieľania moci, ktorých dôležitosť zdôrazňujú Hoddie a Hartzell. Politické zdieľanie moci mierová zmluva

z Accry zabezpečovala hlavne vytvorením dočasnej vlády – Národnej prechodnej vlády Libérie. Ministerské posty v prechodnej vláde boli rozdelené medzi všetkých dôležitých aktérov zainteresovaných v občianskom konflikte, ako aj medzi zástupcov občianskej spoločnosti. Súčasťou mierovej zmluvy z Accry bola aj plánovaná reforma armády, teda je v texte zmluvy zrejmé aj snaha o zabezpečenie vojenského zdieľania moci. Zmluva obsahovala odporúčanie, aby boli armádne zložky reformované tak, aby do nich boli zahrnutí členovia LURDu, MODELu aj reprezentanti občianskej spoločnosti, avšak s tým, že sa má zohľadňovať ich profesionálna, vzdelanostná a zdravotná spôsobilosť (Nilsson 2009: 27). Ekonomické zdieľanie moci je v texte naznačené vytvorením Zmluvnej a monopolnej komisie s piatimi členmi, ktorí majú pozostávať so širokého spektra spoločnosti (t.j. nemá byť tvorená predstaviteľmi len jednej skupiny).<sup>19</sup> Komisia mala dozerať na transparentné narábanie s verejnými financiami a prírodnými zdrojmi krajiny. Mierová zmluva z Accry sa taktiež snažila zabezpečiť aspoň minimálnu mieru regionálneho zdieľania moci tým, že zdôrazňovala potrebu reprezentácie každého regiónu v prechodnom legislatívnom orgáne. Mierová zmluva z Accry však bližšie neupravuje a nešpecifikuje charakter členstva miestnej, regionálnej správy jednotlivých regiónov v Libérii.<sup>20</sup>

Ani v prípade mierovej zmluvy z Accry nebola podpora implementačného procesu zo strany interných aktérov jednoznačná. 14. októbra 2003 začala svoju činnosť dočasná vláda na čele s obchodníkom Gyudom Bryantom, ktorý však nedokázal byť dostatočnou politickou autoritou pri realizovaní plánovaných reforiem. Úlohu vedúcej osobnosti prevzal generál Jacques Klein, špeciálny predstaviteľ generálneho tajomníka Organizácie spojených národov (Fayami 2004: 79). Proces rokovaní o podobe mierovej zmluvy z Accry, resp. obdobie tesne pred ním, je poznačené výraznou aktivitou občianskej spoločnosti zasadzujúcej sa za rýchle ukončenie bojov a potrebu nastolenia mieru. Dôležitú úlohu zohrávalo hlavne ženské hnutie Ženy libérijskej masovej akcie pre mier (Women of Liberia Mass Action for Peace – WLMAP).<sup>21</sup> Gillemand a kol. zdôrazňujú: „Ženy Libérie sa stali politickou silou voči násiliu a voči ich vláde s ich činnosťami, ktoré napokon priniesli mierovú dohodu a donútili Taylora opustiť jeho post. Toto občianske hnutie je dnes považované za dôležitú silu ukončenia druhej občianskej vojny...“ (Gilleland a kol. 2011: 23). Napriek prijatiu mierovej zmluvy a deklarovaniu snahy o spoluprácu prebiehal tesne po prijatí mierovej zmluvy zápas medzi jednotlivými stranami, hlavne z dôvodu zápasu o pracovné miesta, miesta v ozbrojených zložkách a pod. (Nilsson 2009: 33). Po rozdelení LURD v roku 2004 došlo ku krátkemu, ale intenzívnemu obnoveniu bojov.<sup>22</sup> Členovia bývalých bojujúcich skupín sa taktiež odmietali zúčastniť na programe odzbrojovania. Bojujúce jednotky zmenili postoj až v roku 2005, keď UNMIL (Misia Spojených národov v Libérii – United Nations Mission in Liberia) ako súčasť reformy organizoval verejnú informačnú kampaň o cieľoch programu odzbrojenia (porovnaj Nilsson 2009: 32–33).

Výrazný a možno povedať pozitívny vplyv na priebeh implementácie záverov mierovej zmluvy mala novozvolená prezidentka Libérie Ellen Johnson Sirleaf, ktorá bola zvolená v plánovaných prezidentských voľbách v roku 2005.<sup>23</sup> Sirleaf svoj politický program postavila na 4 základných pilieroch, a to bezpečnosť, ekonomická obnova, služby a infraštruktúra a dobré vládnutie.<sup>24</sup> Sirleaf sa viditeľne snažila dodržiavať záväzky stanovené v záveroch mierovej zmluvy z Accry, snažila sa o dokončenie procesu jej implementácie a nevyvolávala konflikty medzi jednotlivými politickými stranami. Aj z tohto dôvodu získala v roku 2011 Nobelovu cenu za mier.<sup>25</sup>

Z hľadiska kľúčových princípov zdieľania moci tak, ako ich definuje Lijphart, bola mierová zmluva z Accry takmer identická s mierovou zmluvou z Abuja. Vytvorila dočasnú vládu, ktorú môžeme označiť „veľkou koalíciou“ všetkých relevantných aktérov občianskeho konfliktu. Uskutočnenie princípu proporcionality je viditeľné taktiež pri oboch mierových zmluvách. V prípade mierovej zmluvy však nebol uskutočnený ani princíp menšinového veta a ani princíp segmentálnej autonómie. Napriek tomu dokázala v Libérii nastaviť inštitucionálny rámec pre dlhotrvajúci mier čo naznačuje, že tieto princípy nie sú v prípade Libérie rozhodujúce pre stabilitu mierového procesu.

Z hľadiska postojov interných aktérov zainteresovaných v konflikte ani situácia po druhej občianskej vojne v Libérii, teda počas implementácie mierovej zmluvy z Accry, nebola jednoduchá. V implementačnom období totiž dochádza k rozdeleniu LURD a následne krátkemu obnoveniu bojov o nové rozdelenie postov v dočasnej vláde. Situácia sa stabilizovala až po zvolení prezidentky Sirleaf, ktorá dôsledne presadzovala implementáciu záverov mierovej zmluvy, rešpektovala výsledky volieb a pri riešení najdôležitejších problémov sa snažila o dosiahnutie širokého spoločenského konsenzu.

## 5. Závery analýzy

Na základe vykonanej analýzy je zrejmé, že v mnohých ohľadoch obe mierové zmluvy vykazujú značnú podobnosť. Tabuľka č. 1 ukazuje, že v prípade uskutočnenia štyroch základných princípov zdieľania moci, tak ako ich definuje A. Lijphart, sú obe mierové zmluvy takmer identické. V prípade mierovej zmluvy z Abuji a aj v prípade mierovej zmluvy z Accry môžeme pozorovať vytvorenie vlády, ktorá má charakter veľkej koalície, keďže je tvorená predstaviteľmi všetkých skupín aktérov zainteresovaných v konflikte rovnako ako aj predstaviteľmi občianskej spoločnosti. V prípade oboch mierových zmlúv môžeme taktiež pozorovať uskutočnenie princípu proporcionality nielen pri vytváraní dočasnej vlády, ale aj pri vytváraní dočasného legislatívneho orgánu. Ani v prípade mierovej zmluvy z Abuji, ani v prípade mierovej zmluvy z Accry nedošlo k uskutočneniu princípu zdieľania moci a segmentálnej autonómie. Úspech mierovej zmluvy z Accry však ukazuje, že aj napriek nerealizovaniu týchto princípov je možné, aby daná mierová zmluva zabezpečila dlhotrvajúci mier. Z tohto dôvodu nepredpokladáme, že by uskutočnenie menšinového veta a segmentálnej autonómie výrazne ovplyvnilo neúspech spojený s mierovou zmluvou z Abuji.

Rovnako ako pri uskutočňovaní základných princípov zdieľania moci podľa Lijpharta, aj v prípade uskutočnenia zdieľania moci v jednotlivých oblastiach na základe východísk Hoddie a Hartzell vykazujú obe mierové zmluvy značnú podobnosť. V mierovej zmluve z Abuji a aj v mierovej zmluve z Accry vidíme uskutočnenie politického, vojenského a ekonomického zdieľania moci. Šťastí bolo uskutočnené aj teritoriálne zdieľanie moci.

Problémy spojené s rozhodovaním a konaním aktérov sa vyskytujú pri implementácii oboch mierových zmlúv. Avšak v konaní a postoji aktérov nachádzame určité rozdielnosti, hlavne v oblasti aktivity aktérov občianskej spoločnosti. V druhej fáze občianskej vojny v Libérii totiž do mierového procesu vstúpila ženská organizácia WLMAP, ktorá nepodporovala nijakú z bojujúcich skupín a žiadala ukončenie bojov. Pod jej vplyvom prisľúbilo účasť na rokovaní aj NPFL. Značný rozdiel v konaní je zrejmy aj medzi dôležitými osobnosťami

**Tabuľka č. 1: Porovnanie mierovej zmluvy z Accry a mierovej zmluvy z Abuji**

		Mierová zmluva z Abuji	Mierová zmluva z Accry
Východiská A. Lijpharta	Veľká koalícia	<b>Realizovaná</b> – Koalícia tvorená: NPFL (1 post), ULIMO-K (1 post), LPC (1 post), občianska spoločnosť (1 post), predseda akademik W. Sankawulo	<b>Realizovaná</b> – Vytvorená Národná prechodná vláda Libérie – na čele stáli dvaja predstavitelia občianskej spoločnosti, každá z bojujúcich strán získala 5 postov (LURD, MODEL, GoL), 6 postov získali predstavitelia občianskej spoločnosti
	Proporcionalita	<b>Realizovaná</b> – Zloženie parlamentu (celkovo 48 členov, NPFL – 13 členov, ULIMO – 9 členov, zástupcovia regiónov – 13 členov)	<b>Realizovaná</b> – Vláda (viď vyššie) – Proporcionálne rozdelenie Národného prechodného parlamentného zboru –12 postov získala každá bojujúca skupina (LURD, MODEL GoL), 18 postov si rozdelili politické strany a predstavitelia občianskej spoločnosti – Komisie: zdôraznené proporcionálne zastúpenie všetkých aktérov v nich
	Segmentálna autonómia	<b>Nerealizovaná</b>	<b>Nerealizovaná</b>
	Menšinové veto	<b>Nerealizované</b>	<b>Nerealizované</b>
Východiská C. Hartzell a M. Hoddie	Politické zdieľanie moci	<b>Realizované</b> (viď východiská A. Lijpharta, veľká koalícia, proporcionalita)	<b>Realizované</b> (viď východiská A. Lijpharta, veľká koalícia, proporcionalita)
	Vojenské zdieľanie moci	<b>Realizované</b> – v armáde nemalo dominovať ani jedno etnikum a ani žiadna z bývalých bojujúcich skupín	<b>Realizované</b> – Armáda mala byť tvorená členmi MODEL, LURD a aj predstaviteľmi občianskej spoločnosti
	Ekonomické zdieľanie moci	<b>Realizované čiastočne</b> – Zdôraznené oddelenie bojujúcich skupín od prírodných zdrojov štátu a ich využitie pre rekonštrukciu krajiny a úžitok všetkých jej obyvateľov	<b>Realizované</b> – Vytvorenie Zmluvnej a monopolnej komisie, ktorej členovia mali pochádzať zo širokého spektra spoločnosti
	Teritoriálne zdieľanie moci	<b>Realizované</b> – Zabezpečená reprezentácia jednotlivých regiónov v dočasnom parlamente (13 regiónov – každý z nich má jedného reprezentanta v parlamente)	<b>Realizované</b> – Zdôraznená potreba reprezentácie každého regiónu v prechodnom legislatívnom orgáne, nestanovený presný počet reprezentantov
<b>Pôsobenie interných aktérov (Lederach)</b>		– ULIMO-J- boj proti ECOMOGu: nedodržanie záväzkov zmluvy, obnovenie bojov aj medzi NPFL – ULIMO-J – LPC – AFL – Charles Taylor (NPFL): vytvorenie vlastných bezp. zložiek z armády, vylučovanie aktérov z politického procesu	– Výrazná aktivita hnutí občianskej spoločnosti (WLMAP) – Rozdelenie LURD, obnovenie bojov – Zvolenie E. J. Sirleaf: zabezpečenie implementácie mierovej zmluvy, snaha o široký konsenzus

Zdroj: Pri zostavovaní tabuľky som vychádzala z viacerých zdrojov: ARMON, J., CARL, A. eds. 1996. *Accord. The Liberian Peace Process 1990–1996*, str. 44–49, 59–60; NILSSON, D. 2009. *Crafting a Secure Peace-Evaluating Liberia's Comprehensive Peace Agreement 2003*, str. 18–33; DUPUY, K., DETZEL, J. 2007. *Power-sharing and Peacebuilding in Liberia, Power-sharing Agreements, Negotiations and Peace Processes*, str. 14, *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*.

spojenými s procesom implementácie mierových zmlúv. Charles Taylor po voľbách v roku 1997 zneužil právomoci mu zverené na posilnenie vlastnej pozície a vytlačenie ostatných politických aktérov z účasti na rozhodovaní. Ellen Sirleaf po výhre v prezidentských voľbách v roku 2005 vytvorila vládu z predstaviteľov občianskej spoločnosti, technokratov a odborníkov, ktorá vládla v súčinnosti s parlamentom, v ktorom boli zastúpení aj bývalí predstavitelia skupín rebelov.

Výsledky realizovanej analýzy teda ukazujú, že o úspechu, či neúspechu mierového procesu v prípade Libérie nerozhodol charakter inštitúcií, ktoré boli navrhnuté pre mierové usporiadanie politických vzťahov, ale práve postoj, aký jednotliví interní aktéri zaujali voči záverom prijatých mierových zmlúv – či voči záväzkom z nich vyplývajúcich pristupovali zodpovedne a rešpektovali ich, alebo sa mierový proces snažili účelovo využiť pre zlepšenie svojej pozície v spoločnosti a prebiehajúcom občianskom konflikte. Toto zistenie naznačuje, že pre úspešnosť mierového procesu v hlboko rozdelených spoločnostiach je dôležitejšie sústrediť sa na prácu s aktérmi konfliktu, prehlbovanie vzťahov a spolupráce medzi nimi. Inštitucionálne nastavenie politických vzťahov predstavuje až druhý krok k úspešnému mierovému procesu. Možno zhrnúť, že mierový proces môže byť úspešný až vtedy, keď sa vhodne nastavené inštitúcie stretnú so zodpovedným prístupom k implementačnému procesu zo strany interných aktérov. Samotné vytvorenie povojnového inštitucionálneho rámca, aj keď vzhľadom na charakter spoločnosti vhodného, nie je bez spolupráce s internými aktérmi postačujúce pre zabezpečenie stability a tiež politického a ekonomického rozvoja štátu.

## PodĎakovanie:

*Rada by som sa na tomto mieste poďakovala obom anonymným recenzentom za podnetné pripomienky k pôvodnej verzii predkladaného textu. Za prípadné omyly, nedostatky či interpretácie v predkladanom texte nesie zodpovednosť, samozrejme, autor.*

## Poznámky:

1. Zdieľanie moci je v tomto prípade pre aktérov jediným akceptovateľným rámcom usporiadania vzťahov medzi nimi, bližšie viď *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
2. Na území Libérie žilo v tomto období veľké množstvo rôznych kmeňov, ktoré mali svoj pôvod v iných častiach Afriky. Celkovo možno v tomto období na území Libérie identifikovať až 16 rôznych kmeňov, z ktorých najväčším bol kmeň Kpelle, obývajúci západnú a strednú Libériu. K početnejším a dôležitejším kmeňom môžeme zaradiť aj kmene Gio, Mano, Krahn, Mandigo a pod. (porovnaj Dupuy a Detzel 2007: 3).
3. Almond vo svojej typológii, ktorá bola po prvýkrát predstavená v roku 1956, rozoznáva tri základné typy demokratických politických systémov. Anglo-americký politický systém, ktorý sa vyznačuje homogénnou, značne sekulárnou politickou kultúrou a vysokou stabilitou politického systému. Druhým typom demokratického politického systému je tzv. kontinentálny európsky politický systém, ktorý je charakterizovaný fragmentáciou politickej kultúry s existujúcimi separátnymi politickými subkultúrami v spoločnosti. Pre tretí typ demokratického politického systému Almond neuvádza nijaké konkrétne pomenovanie, označenie. Zdôrazňuje, že v týchto politických systémoch

možno nájsť charakteristiky oboch predchádzajúcich typov demokratických politických systémov, a teda sa nachádzajú niekde na pomedzí kontinentálneho a anglo-amerického politického systému (Lijphart 1969: 207).

4. Tento prístup sa zameriava primárne na dlhotrvajúce, hlboké konflikty, ktorých riešenie je často veľmi zdĺhavé, náročné a sčasti neuskutočniteľné. Z tohto dôvodu zavádza namiesto termínu vyriešenie konfliktu termín transformácia konfliktu. Kľúčovým aspektom tohto prístupu je primárne identifikovanie aktérov zainteresovaných v konflikte a ich ďalšie rozdelenie. Zdôrazňuje, že na základe zamerania sa na daný špecifický typ aktérov následne môžeme rozlíšiť rozdielne prístupy k riešeniu vzniknutej konfliktnej situácie (viď Paffenholz a Spurk 2006: 22).
5. Prvým z prístupov je tzv. prístup najvyššej úrovne. Tento typ prístupu k transformácii konfliktu sa nazýva aj tzv. „top-down“ prístup (teda prístup zhora dole) a vyznačuje sa niekoľkými základnými charakteristikami. Do pozície mierotvorcov sa často stavajú osobnosti, ktoré sú považované za dôležité, vytvárajú si verejný profil a sú často podporované nejakou medzinárodnou organizáciou. Cieľom tohto prístupu je dosiahnutie mierovej dohody medzi aktérmi konfliktu pôsobiacimi na najvyššej úrovni. Mierotvorcovia následne pôsobia ako zmierovatelia medzi konfliktnými stranami zúčastnenými rokovani. Tento prístup k transformácii konfliktu je taktiež špecificky zameraný na dosiahnutie prímeria, zastavenie bojov a odzbrojenie bojujúcich strán, ako prvého kroku na dosiahnutie mieru (viď Lederach 1997: 44).

Ďalším z prístupov je tzv. strednourovňový prístup. V týchto prístupoch je dôraz kladený na pôsobenie aktérov zo strednej úrovne, ktorí svojim konaním môžu vytvoriť predpoklady pre dlhotrvajúci mier. Napriek tomu, že Lederach zdôrazňuje, že teória, ktorá by sa špecificky týkala tejto úrovne prístupov, neexistuje, definuje tri základné spôsoby uskutočnenia tohto prístupu a to: workshopy zamerané na riešenie problémov, tréningy zamerané na vyriešenie konfliktov a vytvorenie mierových komisií (viď Lederach 1997: 46).

Posledným z prístupov je tzv. prístup najnižšej úrovne. Prístup najnižšej úrovne je pomerne náročný a čelí mnohým problémom. Jednak jeho cieľovou skupinou je veľké množstvo obyvateľov a z tohto dôvodu sú činnosti spojené s uskutočnením tohto prístupu pomerne náročne realizované s vopred nejasným účinkom. Taktiež mnoho jednotlivcov spoločnosti sa v pôsobiacom konflikte snaží primárne prežiť, t.j. zabezpečiť základné potraviny a pitnú vodu. Z tohto dôvodu je ich záujem o zúčastnenie sa aktivít spojených s uskutočnením tohto prístupu pomerne nízky (viď Lederach 1997: 53–55).

6. Libériu môžeme považovať za štát s rozdelenou spoločnosťou, keďže na jej území od jej vzniku žili príslušníci rôznych kmeňov s pôvodom v iných častiach Afriky. Celkovo možno v tomto období na území Libérie identifikovať až 16 rôznych kmeňov, z ktorých najväčším bol kmeň Kpelle, obývajúci západnú a strednú Libériu. K početnejším a dôležitejším kmeňom môžeme zaraďovať aj kmene Gio, Mano, Krahn, Mandigo a pod. (Dupuy a Detzel 2007: 3).

Rozdiel medzi jednotlivými kmeňmi, ktoré obývali územie Libérie, bol umocňovaný ich nerovnakým, diskriminačným prístupom k ekonomickým zdrojom a politickej moci v krajine. Od jej vzniku mala prístup k politickej moci a ekonomickým zdrojom štátu len skupina tzv. Ameriko-Libérijčanov, ktorí boli do Libérie dopravení po zakázaní otroctva zo Spojených štátov amerických. Hoci tvorili len približne 5% podielu obyvateľov štátu, v Libérii založili fungujúci systém apartheidu, ktorý poznali z USA. Vytvorením skupiny obyvateľstva s exkluzívnym prístupom k zdrojom dochádzalo k systematickému protežovaniu jednej etnickej skupiny, resp. kmeňa na úkor iných, a už v tomto období sa začínajú tvoriť základy etnickej neznášanlivosti, ktoré významným spôsobom prispeli k vzniku prvej občianskej vojny v Libérii (Dupuy a Detzel 2007: 1).

7. Pred prijatím mierovej zmluvy z Abuji môžeme v Libérii pozorovať niekoľko mierových procesov, z ktorých však ani jeden nebol úspešný.

Za prvý z pokusov o ukončenie občianskeho konfliktu možno považovať podpísanie mierových zmlúv z Banjule, ktoré boli prijaté v priebehu roka 1990. Už v tomto prvom mierovom procese možno pozorovať náznaky snahy o uskutočnenie princípu zdieľania moci, avšak z podielu na moci boli v týchto mierových zmluvách vylúčené bojujúce skupiny rebelov. Aj z tohto dôvodu

predstavitelia bojujúcich skupín dané mierové zmluvy nepodpísali a nerešpektovali (Armon a Carl 1996: 34–35).

Ani mierové zmluvy z Yamoussoukro, ktoré boli prijaté v apríli až septembri 1991, neboli nikdy implementované. Hoci tieto mierové zmluvy boli podpísané už aj časťou predstaviteľov bojujúcich skupín, proces odzbrojenia v nich navrhnutý nebol uskutočnený, keďže bojujúce skupiny nedôverovali ECOMOGu, ktorému bol proces odzbrojenia zverený (Dupuy a Detzel 2007: 10).

Ďalším pokusom o ukončenie občianskeho konfliktu predstavuje mierová zmluva z Cotonou, ktorá bola prijatá 25. júla 1993. Táto mierová zmluva predstavuje „najkomplexnejšiu zmluvu prijatú v Libérii a všetky ďalšie zmluvy ju len ujasňujú alebo dopĺňajú“ (Armon a Carl 1996: 36). Mierová zmluva z Cotonou u svojich záveroch ako inštitucionálne usporiadanie povojnovej Libérie navrhuje vytvorenie veľkej koalície so zabezpečením zdieľania moci medzi všetkými dôležitými segmentmi spoločnosti. Taktiež zdôrazňovala potrebu dôslednej realizácie procesu odzbrojovania a snažila sa riešiť problém nízkej dôvery voči ECOMOGu. Proces odzbrojenia mal byť z tohto dôvodu zverený aj ďalším aktérom (napr. jednotkám OSN), s ktorými mal ECOMOG pri výkone funkcie spolupracovať (Armon a Carl 1996: 70).

Poslednou z mierových zmlúv, ktoré boli v Libérii prijaté pred podpísaním mierovej zmluvy z Abuji, je mierová zmluva z Akosombo. Mierová zmluva z Akosombo bola prijatá 12. septembra 1994. Táto mierová zmluva, na rozdiel od predošlej, nepresadzuje koncept širokého zdieľania moci a účasť na vláde v prechodnej vláde poskytuje len vybraným skupinám rebelov. Tento prístup sa neukázal ako schodný, keďže zvyšné bojujúce skupiny z tohto dôvodu túto mierovú zmluvu odmietajú prijívať a následne nerešpektujú ani jej závery (Dupuy a Detzel 2007: 12).

8. ULIMO-J získalo posty ministra štátu pre prezidentské záležitosti, ministra dopravy, ministra vidieckeho rozvoja, ministra štátu bez konkrétneho určenia (portfólia). ULIMO-J získalo dohľad aj nad 4 dôležitými verejnými korporáciami: Národnou bankou (National bank), Korporatívnymi rozvojovými agentúrami (Corporate Deveopment Agencies – CDA), Poľnohospodársko-priemyselným tréningovým výborom (Agricultural Industrial Training Board – AITB) a Lesnou rozvojovou autoritou (Forestry Development Authority – FDA) (viď Armon a Carl 1996: 66).
9. Libéria je rozdelená do 13 regiónov, a to: Bomi, Bong, Grand Bassa, Grand Cape Mount, Grand Gedeh, Grand Kru, Lofa, Margibi, Maryland, Montserrado, Nimba, Rivercess, Sinoe. Viď (MBendi Information Services 2012).
10. Taylor bol vedúcim predstaviteľom skupiny NPFL, ktorá bola jednou z dôležitých skupín rebelov bojujúcich v prvej a aj druhej občianskej vojne v Libérii. Prvá občianska vojna v Libérii sa začala 24. decembra 1989 práve vpádom Charlesa Taylora a jeho skupiny NPFL do Libérijského regiónu Nimba zo štátu Pobrežie Slonoviny, s cieľom vojensky poraziť Doea (vtedajší vojenský diktátor v Libérii), a tým ukončiť jeho vládu (porovnaj Dupuy a Detzel 2007: 7).
11. K opätovnému vypuknutiu bojov krátko po podpísaní mierovej zmluvy došlo aj z toho dôvodu, že plán odzbrojovania skupín rebelov neprebíhal podľa časového harmonogramu mierovej zmluvy z Abuji. Úloha odzbrojenia bola zverená ECOMOGu, ktorý však trpel nedostatočnými zdrojmi a vybavením (porovnaj Dupuy a Detzel 2007: 14).
12. Keďže implementácia mierovej zmluvy z Abuji zlyhala a jednotlivé skupiny rebelov obnovili boje, 17. augusta 1996 je pôvodná mierová zmluva z Abuji zrevidovaná a je prijatá mierová zmluva „Abuja II.“ (viď Nilsson 2009: 18).
13. Viď *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties.* (Institute for Security Studies).
14. Viď *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties.* (Institute for Security Studies).
15. Porovnaj Viď *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties.* (Institute for Security Studies).



16. Vid' *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
17. Zloženie ostatných komisií zriadených mierovou zmluvou je uvedené v texte mierovej zmluvy, vid' *Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
18. Vid' *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
19. Vid' *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
20. Vid' *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties*. (Institute for Security Studies).
21. WLMAP bolo ženské hnutie, ktorého členkami boli ženy pochádzajúce z rôznych etník aj náboženstiev. Líderkou hnutia bola Leymah Gbowee. WLMAP ešte počas občianskej vojny organizoval tiché protesty za mier, podarilo sa mu stretnúť s prezidentom Tylalom a vymôcť od neho prísľub účasti na mierových rokovaníach v Ghane. V priebehu rokovaní o podobe mierovej zmluvy z Accry, ktoré boli veľmi zdĺhavé, zase členky WLMAP zatarasili všetky východy z prezidentského paláca, kde boli stretnutia organizované. Zatarasením bránili vyjednávajúcim opustiť rokovania, kým nedospejú k dohode. Činnosť tohto hnutia bola vysoko hodnotená nielen v Libérii, ale aj u zahraničných aktérov zainteresovaných v mierovom procese v Libérii (Gilleland et al. 2011: 23).
22. V tomto ohľade však výbornú prácu odvádzali jednotky UNMIL, ktoré zabezpečovali bezpečnosť a stabilitu v Libérii. Dupuy zdôrazňuje, že práve medzinárodná pomoc poskytnutá Libérii v oblasti zabezpečenia verejnej bezpečnosti, asistencie pri spolufinancovaní implementačného programu je jeden z dôležitých rozdielov medzi mierovou zmluvou z Abuji a mierovou zmluvou z Accry (Dupuy a Detzel 2007: 19).
23. Voľby neprebíhali bez komplikácií. Opozičný kandidát proti Sirleaf, George Weah po víťazstve Sifleaf tvrdil, že voľby boli sfaľované. Medzinárodní pozorovatelia ich však označili za demokratické, a tak sa Sirleaf stala uznanou prezidentkou Libérie, ako vôbec prvá žena v poste prezidenta na africkom kontinente (vid' Cook 2010: 7).
24. V snahe o ekonomickú obnovu krajiny sa Sirleaf snažila vytvoriť z Libérie podnikateľsky priateľský štát a podarilo sa jej prilákať do Libérie zahraničných investorov, ktorí prispeli k ekonomickej obnove krajiny a vytvoreniu nových pracovných miest. V oblasti infraštruktúry sa snažila predovšetkým o obnovu cestného spojenia hlavného mesta s jednotlivými regiónmi Libérie a o rozvoj vidieckych oblastí. V rámci piliera dobrého vládnutia sa snažila znížiť možnosti korupcie jednotlivých členov vlády prijatím zákona o preukazovaní pôvodu majetku a pod. (Cook 2010: 11–13).
25. Telegraph 2011.

## Použitá zdroje:

- Akingbade, Harrison. 1994. „The Pacification of the Liberian Hinterland.“ *The Journal of Negro History* 79, č. 3, 277–296.
- Armon, Jeremy a Carl, Andy. eds. 1996. *Accord. The Liberian Peace Process 1990–1996*. London: Conciliation Resources ([http://www.c-r.org/sites/www.c-r.org/files/01\\_Liberia%201996\\_ENG\\_F.pdf](http://www.c-r.org/sites/www.c-r.org/files/01_Liberia%201996_ENG_F.pdf)).
- Bekoe, Dorina A. 2005. „Mutual Vulnerability and the Implementation of Peace Agreements: Examples from Mozambique, Angola, and Liberia.“ *International Journal of Peace Studies* 10, č.2, 43–68.

- Bercovitch, Jacob a Simpson, Leah. 2010. „International Mediation and the Question of Failed Peace Agreements: Improving Conflict Management and Implementation.“ *Peace and Change* 35, č. 1, 68–103.
- Bratton, Michael. 1997. „Deciphering Africa’s Divergent Transitions.“ *Political Science Quarterly* 112, č. 1, 67–93.
- Cook, Nicolas. 2010. *Liberia’s Post-War Development: Key Issues and U.S. Assistance*. Washington: Congressional Research Service ([www.fas.org/sgp/crs/row/RL33185.pdf](http://www.fas.org/sgp/crs/row/RL33185.pdf)).
- Daalder, Hans. 1974. „Review: The Consociational Democracy Theme.“ *World Politics* 26, č. 4, 604–621.
- Dupuy, Kendra a Detzel, Julian. 2007. *Power-sharing and Peacebuilding in Liberia, Power-sharing Agreements, Negotiations and Peace Processes*. Oslo: Center for the Study of Civil War (CSCW) ([http://www.prio.no/sprtrans/-1882051530/Liberia\\_full\\_report.pdf](http://www.prio.no/sprtrans/-1882051530/Liberia_full_report.pdf)).
- Esposti, Emanuelle Degli. 2011. *Nobel Peace Prize: profile of Ellen Johnson Sirleaf*. London: Telegraph Media Group (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocan/liberia/8812890/Nobel-Peace-Prize-profile-of-Ellen-Johnson-Sirleaf.html>).
- Fayemi, Kayode J., ed. 2009. *Security, Democracy and Development in Post-War Liberia*. London: Centre for Democracy and Development ([http://www.google.sk/url?sa=t&rc=t=j&q=j+kayode+fayemi+Governing+Insecurity+in+Post-Conflict+States%3A+the+Case+of+Sierra+Leone+and+Liberia&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=http%3A%2F%2Fkms1.isn.ethz.ch%2Fserviceengine%2FFiles%2FISN%2F96914%2FChaptersection\\_singledocument%2F815816da-83d7-4a2b-855f-1bf210416b76%2Fen%2F8.pdf&ei=GPRxT732MaKk4gTPzbHEDw&usq=AFQjCNGpRICtXTkM1MSCu2uOIZ800KKY6g](http://www.google.sk/url?sa=t&rc=t=j&q=j+kayode+fayemi+Governing+Insecurity+in+Post-Conflict+States%3A+the+Case+of+Sierra+Leone+and+Liberia&source=web&cd=1&ved=0CCYQFjAA&url=http%3A%2F%2Fkms1.isn.ethz.ch%2Fserviceengine%2FFiles%2FISN%2F96914%2FChaptersection_singledocument%2F815816da-83d7-4a2b-855f-1bf210416b76%2Fen%2F8.pdf&ei=GPRxT732MaKk4gTPzbHEDw&usq=AFQjCNGpRICtXTkM1MSCu2uOIZ800KKY6g)).
- Gawerc, Michelle I. 2006. „Peace-Building: Theoretical and Concrete Perspectives.“ In: *Peace and Change* 31, č. 4, 435–478.
- Gilleland, Jodylin et al. 2011. *Through Lederach’s Lens: A Sustainable Peace for Liberia?* St Andrews: University of St Andrews, Centre for Peace and Conflict Studies ([http://www.st-andrews.ac.uk/intrel/media/Liberia\\_final\\_conflict\\_map.pdf](http://www.st-andrews.ac.uk/intrel/media/Liberia_final_conflict_map.pdf)).
- Hartzell, Caroline a Hoddie, Matthew. 2003. „Institutionalizing Peace: Power Sharing and Post-Civil War Conflict Management.“ *American Journal of Political Science* 47, č. 2, 318–332.
- Hartzell, Caroline a Hoddie, Matthew. 2005. „Signals of Reconciliation: Institution-Building and the Resolution of Civil Wars.“ *International Studies Review* 7, č. 1, 21–40.
- Hartzell, Caroline et al. 2010. „Economic Liberalization via IMF Structural Adjustment: Sowing the Seeds of Civil War?“ *International Organization* 64, č. 3, 339–56.
- Hartzell, Caroline a Rothchild, Donald. 1997. „Political Pacts as Negotiated Agreements: Comparing Ethnic and Non-Ethnic Cases.“ *International Negotiation* 2, č. 1, 147–171.
- Hoffman, Danny. 2004. „The Civilian Target in Sierra Leone and Liberia: Political Power, Military Strategy, and Humanitarian Intervention.“ *African Affairs* 103, č. 411, 211–226.
- Humphreys, Macartan a Weinstein, Jeremy M. 2008. „Who Fights? The Determinants of Participation in Civil War.“ *American Journal of Political Science* 52, č. 2, 436–455.
- Institute for Security Studies. 2003. *Comprehensive Peace Agreement Between the Government of Liberia and the Liberians United Reconciliation and Democracy (LURD) and the Movement for Democracy in Liberia (MODEL) and Political Parties* ([http://www.iss.co.za/AF/RegOrg/unity\\_to\\_union/pdfs/ecowas/liberiapeace.pdf](http://www.iss.co.za/AF/RegOrg/unity_to_union/pdfs/ecowas/liberiapeace.pdf)).
- Lederach, John Paul. 1997. *Building peace: sustainable reconciliation in divided societies*. Washington: United States Institute of Peace.
- Le Van, Carl A. 2011. „Power Sharing and Inclusive Politics in Africa’s Uncertain Democracies.“ *Governance: an International Journal of Policy, Administration, and Institutions* 24, č. 1, 1–35.
- Licklider, Roy. 1995. „The Consequences of Negotiated Settlements in Civil Wars, 1945–1993.“ *The American Political Science Review* 89, č. 3, 681–690.
- Lijphart, Arend. 1969. „Consociational Democracy.“ *World Politics* 21, č. 2, 207–225.
- Lijphart, Arend. 1977. *Democracy in plural societies*. New Haven London: Yale University Press.

- Lustick, Ian. 1979. „Stability in Deeply Divided Societies: Consociationalism versus Control.“ *World Politics* 31, č. 3, 325–344.
- Lustick, Ian S. 1997. „Lijphart, Lakatos, and Consociationalism.“ *World Politics* 50, č. 1, 88–117.
- Lustick, Ian S. et al. 2004. „Secessionism in Multicultural States: Does Sharing Power Prevent or Encourage It?“ *The American Political Science Review* 98, č. 2, 209–229.
- MBendi. 2012. *Liberia – An Overview*. Cape Town 2012 (<http://www.mbendi.com/land/af/li/p0005.htm#regions>).
- Morgan, Philip E. 2006. „Liberia and the Fate of Interim Government in the Regional Vortex of West Africa“. *Strategic Insights* 5, č. 1 (<http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0c54e3b3-1e9c-be1e-2c24-a6a8c7060233&lng=en&id=32134>).
- Munive, Jairo. 2011. „A Political Economic History of the Liberian State, Forced Labour and Armed Mobilization.“ *Journal of Agrarian Change* 11, č. 3, 357–376.
- Nilsson, Desirée. 2009. *Crafting a Secure Peace- Evaluating Liberia's Comprehensive Peace Agreement 2003*. Uppsala: Uppsala University, Departement of Peace and Conflict Research (<http://www.ucdp.uu.se/gpdatabase/info/Lib%201.pdf>).
- Paffenholz, Thania a Spurk, Christoph. 2006. „Civil Society, Civic Engagement, and Peacebuilding.“ Washington: World Bank, Conflict Prevention and Reconstruction Unit, Social Development Papers č. 36, 1–54 ([http://siteresources.worldbank.org/INTCPR/Resources/WP36\\_web.pdf](http://siteresources.worldbank.org/INTCPR/Resources/WP36_web.pdf)).
- Papagianni, Katia. 2008. *Power sharing, transitional governments and the role of mediation*. Oslo: The OSLO forum Network of Mediators, background papers, section 2, 2008 (<http://www.hdcentre.org/files/Katia%20Papagianni%20Power%20Sharing%20WEB.pdf>).
- Savun, Burcu a Mattes, Michaela. 2009. „Fostering Peace After Civil War: Commitment Problems and Agreement Design.“ *International Studies Quarterly* 53, 737–759.
- Schendelen van, Rinus. 1983. *Consociational Democracy: The Views of Arend Lijphart and Collected Criticisms*. Leuven: Catholic University Leuven.
- Svensson, Johan. 2005. „Bottom-up vs Top-down Approaches in Peace-building and Democratisation.“ In: *Violent Conflict and Democracy – Risks and Opportunities*. Uppsala: *The Collegium of Development Studies* Ed. Lars Rudebeck.
- The Telegraph. 2011. *Nobel Peace Prize: profile of Ellen Johnson Sirleaf*. London: Telegraph Media (<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/africaandindianocean/liberia/8812890/Nobel-Peace-Prize-profile-of-Ellen-Johnson-Sirleaf.html>).
- United Nations/World Bank. 2005. *National Government of Liberia-Results Focused Transitional Framework*. New York: United Nations Publishing ([www.lr.undp.org/docs/RFTFRevision.pdf](http://www.lr.undp.org/docs/RFTFRevision.pdf)).